

#OdkrywamyPodlaskieGminy – Zawady

W ramach cyklu #OdkrywamyPodlaskieGminy poznajemy bliżej gminy naszego regionu. Na facebookowym profilu Województwa Podlaskiego przedstawiamy jedną z nich. Dzisiaj zapraszamy do gminy Zawady.

Zawady to najdalej wysunięta na zachód gmina powiatu białostockiego. Sąsiaduje z gminami: Trzcianne, Tykocin, Kobylin-Borzymy, Rutki i Wizna. Zajmuje powierzchnię 11270 ha, z czego 30 proc. stanowią lasy. Według stanu na 31.10. 2020 r. gminę zamieszkuje 2734 osoby.

W jej skład wchodzi 28 miejscowości.

Historia

Zawady utworzone zostały ok. 1413 r., kiedy to książę Janusz I nadał pierwsze włoki ziemi nad rzeką Śliną Giedejtowi, Marcinowi i Michałowi z Kobylina. W 1431 roku Zawady otrzymał Jan Gedejt. Z przypowieści najstarszych mieszkańców wynika, że w 1445 r. istniał młyn na rzece Ślinie, która stanowiła granicę z Wielkim Księstwem Litewskim.

W Zapiskach Metryk Koronnych były wzmianki o pierwszym kościele wybudowanym ok. 1420 r., ufundowanym przez braci Kobylińskich. Gdy ten uległ zniszczeniu, w roku 1584 został wzniesiony kolejny drewniany kościół. W połowie XVIII w. został wybudowany nowy kościół ufundowany przez Andrzeja i Stanisława Suchodolskich, ich matkę i rodzinę Kulikowskich.

Budowę rozpoczął miejscowy proboszcz Stanisław Grzymała, a zakończył ks. Stanisław Sokołowski. W 1979 roku staraniem ks. proboszcza Eugeniusza Czajkowskiego zabytkowy drewniany kościół został przeniesiony do wsi Cibory-Kołaczki, przy trasie Warszawa – Białystok.

Plac, gdzie stał drewniany kościół i dzwonnica, okala kamienny mur z neogotycką bramą z XVIII wieku. W latach 1999-2000 na miejscu starego kościoła, wybudowano Kamienną Grotę Matki Bożej.

Tuż obok, w parku, rośnie sędziwy dąb – pomnik przyrody, w którego cieniu znajduje się głaz poświęcony bojownikom o niepodległość Polski, poległym w latach 1918-1928. Po drugiej stronie ulicy wznosi się murowany kościół wybudowany w latach 1936-1956 (z przerwą w budowie 1939-1948). Budowę tego kościoła rozpoczął ks. Władysław Romatowski przed wybuchem II wojny światowej, a zakończył ks. Stanisław Żochowski.

Idąc śladem obiektów sakralnych, należy zwrócić uwagę na kaplicę cmentarną, wzniesioną z cegły i kamienia polnego w 1878 roku. Fundatorami tego zabytku byli Józef i Apolonia Wądołowscy. W kaplicy znajduje się obraz ukrzyżowania oraz neoklasycyński ołtarz kolumnowy, którego fundatorem był Wojciech Wądołowski.

Co warto zobaczyć?

Przy drodze wyjazdowej z Zawad, w kierunku Tykocina, stoi kapliczka przydrożna Św. Jana Chrzciciela. Zbudowana została w połowie XIX w., poddana renowacji w roku 2005. W XVI w. miejscowość Zawady dzieliła się na dwie części: w jednej były działki drobnoszlacheckie, natomiast w drugiej ziemi uboższej społeczności. W tym okresie istniał w Zawadach folwark, położony w Boryszewo Lesie (obecnie Borysówka),

należący do rodziny Suchodolskich.

Jeszcze do niedawna na polu (przy Krzyżowej Drodze) należącym do majątku, stał drewniany krzyż ufundowany przez dziedzica. Ulica Młynowa, na której w okresie przedwojennym stał drewniany młyn prowadzi nas do położonej na skraju lasu starej żwirowni. Otaczający ją kompleks leśny stanowi malowniczy pejzaż, kryjący w sobie runo leśne, bogate w poziomki, rydze i borowiki.

Warto też odwiedzić:

- „Polskie Termopile” - Ruiny schronu kpt. Władysława Raginisa w Górze Strękowej;
- drewniany Kościół filialny pw. Narodzenia NMP, powstał w 1743 r., a przeniesiony z Zawad w 1979 r. wraz z dzwonnica do wsi Cibory-Kołaczki – zabytek klasy 0.;
- ścieżka przyrodnicza “Meandrami Narwi”;
- rowerowy „Szlak krzyży i kapliczek przydrożnych”.

Teren gminy Zawady położony jest w obszarze zlewni rzeki Narew, która wraz z rzeką Śliną, Jeziołem Maliszewskim i systemem rowów melioracyjnych tworzą rozległą sieć hydrograficzną. Ważnym aspektem środowiska są formy ochrony przyrody. Na terenie gminy objęto statusem otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego i Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Narwi tereny bagienne i leśne położone w obszarze dolnej Narwi i zachodniej części gminy. Natomiast w celu ochrony wartości środowiska przyrodniczego dolina rzeki Śliny została uznana za strefę chronionego krajobrazu.

oprac.: Aneta Kursa

red.: Paulina Dulewicz

fot.: Kamil Timoszuik

